

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 774

Tiltaltes navn: Anders Poulsen

Årstall: 1692

Sted: Vadsø i Finnmark

Hans Barn, Marthe Ols Dotter, vedstoed sin forrige giorte Bekjendelse, og var hun nu tilpas igjen.

Og Birgitte Ericks Dotter anmodede, at der maatte föres Prov og Vidne i denne Sag over hende, at hun denne beskyldte Gierning havde giort, vilde hun derfor lide og undgjelde; og med mange Ord og Tale fremförte sin Uskyldighed.

Da efterdi her gives Anledning, i det Barnet Marthe har været forgiort, saa kand ej forbigaaes, at jo Birgitte Eriks Dotter bör giöre sin Benegtelses Eed, at hun ej har forgiort Marthe Ols Dotter, ej heller var det hende, som kom udgaaendes af sin Dör og talte til Marthe, ej heller at det skeede med hendes Raad, Daad, Videnskab eller Tilladelse, at Marthe blev forgiort, og ej heller talte med Marthe den Dag hun blev forgiort. Hvilken Eed hun med oprakte Fingre gjorde.

Da efterdi Birgitte Erichs Dotter haver giort sin Benægtelses Eed, at hun hverken selv eller ved andre haver forgiort eller ladet forgiöre Marthe Ols Dotter og saaledes soret sig fra samme Sag, (altsaa frikjendes bet^e Birgitte Eriksdatter for den sag) og Mistanke og derfor i alle Maader bör være libereret og ej at komme hende til nogen Vanæres Forkleijelse i nogen Maade.

Referat av rättegång år 1692 i Vadsö med en hundraårig lapp, Anders Poulsen, född i Sverige i Torne Lappmark:

Anders Poulsen stod anklagad för att hava övat någon »ugudelig Troldoms Kunst», den han i sin ungdom lärt av sin mor samt av en lapp vid namn Anders Pedersen från Torne Lappmark. Därjämte hade Gud »lärt» honom, att han i all sin tid skulle följas av lyckan; han hade dock icke sett Gud, när han fick detta löfte — det var »alleene saadanne Tanker, som ham stak i Bröstat». Han hade alltid varit en förträfflig läkare; kunde dessutom »tale vid Steen og der faae Svar paa hvad han spørger». Bruket av trolltrumman (»Runnebommen») kände han till ock lemnade inför rätta en beskrivning av densamma samt demonstrerade dess användning. Rörande sina trolldomsgärningar förklarade han, att han med

dem kommit intet ont åstad. Han medgav, att han visserligen icke förstått »Gud i Himmelen» ock sin kristendom, men att, när han tillbad de »afmalede Guder, meente han med dem Gud i Himmelen.»

Sedan han emellertid förnummit, att det var överheten emot, att han sysslade med »Runnebommen», ville han avstå från detta ock »ligesom andre Folk troe paa Gud i Himmelen».

[Herudinden blev saaledes afskeediget:

Efter flittig Examen og Overveijelse om denne Sags Beskaffenhed, saa og af Anders Poulsens vidlöftige Bekiendelse erfares, hvorledes hans paaraabende Figurers Lignelser paa Runnebommen hannem ved Fandens Indskydelser indbildes de Gierninger og Tegn, hand spørger og søger efter, som efter hans Tale hænder og vederfares, hvilken hans Kunst, hand beretter at have lært af sin Moder saavel som af en anden Find i sin Ungdom. — Hvilket hans Verk, som i Acten vidlöftigen er indført, meget strafværdig findes, særlig det hand afmaler den hellig 3 Foldighed, som hand saa grovelig vanhelliger, som og ved Fadervors Læsning og det hellige Korsens Betegnelse over sig og Runnebommen, naar hand vil spille, samt ved den Erindring, hand gör sine Billeder i Guds Stød om Guds skabte Elementer, og endelig ved det hand afmaler Helvede og Diævelen, hvorom hand indtet særdeles vil bekiende, hvorledes han med dem omgaaes.

Saadan hans store Ugudelighed og Diævle Kunst, som hand af sin ugudelige Moder lært haver — om hende hand siger ej havde den rette Troe til Gud i Himmelen, hvilket hand og bekiender om sin Søn Christopher, som hand sig indbilder og siger at have talt med Christus, der haver forbudt dem, at de ikke skulle giøre ondt, og at hans Søn kand tale med Steene og faae Svar af dem ligesom af Runnebommen; item at hans Søn var vild og gal, da hand lærte. Hvilket alt er af høj Forargelse, heldst paa disse vidt affiggende Stæder, hvor en stor Deel Mennesker ganske lidet er oplyst om den rette Guds Kundskab og Dyrkelse, af hvilke endeel, naar dennem noget hænder og vederfares, lange heller spørger Raad hos saadanne Troldfolk end indflye til Gud med Bön og Paakaldelse. Thi var det høj fornödent, at der over slig

Ugudelighed blev statueret et afskyeligt Exempel, paa det Guds rette Paakaldelse kunde fremmes.

Da, som deslige Gierninger og Afgudsdyrkelse, som Anders Poulsen frivilligen bekiender at have övet og er forfaren udi, eij udi Loven findes benævnte, at de derefter kunde afstraffes — hvorom dog ingen klager, at hand haver beskadiget nogen — haver Hans Velb. Amtmanden resolveret, efter at ieg med Hans Velb. derom haver consuleret, at denne Sag, som er en usædvanlig Casus, hvorudi behöves den höje Övrigheds Betænkende, opsættes, indtil höj Övrigheds Svar fra Kiöbenhavn indhendes. I hvilken Tiid Anders Poulsen bör være i god Forvaring og hans Boes Lod til Underfogden overleveres, saafremt hand ej for sin Person og sine Midler kand stille saa nöjagtig Borgen, som Underfogden efter Loven kand være fornöjet med.

Paa Underfogdens Paastand i Henseende Anders Poulsens Boeslod blev saaledes dömt:

At saasom af den Bekiendelse, som Anders Poulsen frivilligen gjorde, vidlöftigen erfares hans store Ugudeligheds Övelse ved Runnebommen, hvilket hans Verk ieg for idel Afguderie og groveste Troldoms Kunst eragter det at være, hvormed hand fuldkommen sig til Diævelen haver henviget, thi bör derfor hans Boeslod være forbrudt til Hans. Kongl. Maj:t efter Lovens 6 Bogs 1 Cap.

Af Protocollen erfares, at bemeldte Find, Anders Poulsen, Dagen efter sidste Forhör blev af et vanvittigt Menneske, navnlig Willum Gundersen, ihjelslaget, som sagde sig dertil eij at have anden Aarsag, end fordi hand meente, Anders Poulsen vel burde döe, siden hand var en Troldmand.

Bemeldte Willum Gundersen blev dog dömt til Döde og til at betale fuld Mandsbod, ikke til Arvingerne, men til Kongen].